

Cum să ne purtăm cu adolescenții

Sfaturi pentru părinți

Traducere din limba rusă
Gheorghică Ciocoi

EDITURA DE SUFLET
București

Cuprins

Cuvânt înainte 7

Cum să ne purtăm cu fiul adolescent

Îndatoririle părinților 15

Despre timpul liber al adolescentului 24

Sportul și educația 30

Cum să îi ferim pe adolescenți de păcatul desfrânării 36

Cum să-i atragem pe adolescenți către Biserică 44

Cum să pregătim copilul pentru întâmpinarea ispitelor
din lume. 53

Părinții nu vă înțeleg 58

De ce și cum să-i cinstim pe părinți 60

Binecuvântarea părinților 63

Cum să ne purtăm cu fiica adolescentă

Despre purtarea părinților 67

Cum să ne menținem autoritatea părintească asupra
adolescenților 70

Cărți, distracții, spectacole 76

Îmbrăcămintea, purtarea, manierele 83

Primele sentimente. Prietenia cu un băiat 87

Rolul mamei. 96

Cum să ajutăm cu rugăciunea. 101

Trecerea de la copilărie la maturitate. 114

Adolescența. Ce să facem atunci când copilul începe să
se răzvrătească. 130

Adolescența și flacăra autentică a Ortodoxiei 138

**Cum
să ne purtăm cu
fiul adolescent**

*Fiul meu, de vei primi povețele mele și
sfaturile mele de le vei păstra..., atunci tu vei înțelege
dreptatea și buna judecată...*

(Pilde 2, 1, 9).

Îndatoririle părinților

Cu siguranță, nici o mamă și nici un tată ortodox nu vor dori pieirea trupească ori sufletească a copiilor lor. Sarcina părinților e ca fiul lor să fie păzit de acțiunea de surpare a puterilor satanice asupra sufletului acestuia. Sunt necesare rugăciunea fierbinte a mamei și discuțiile cu tatăl despre morală, bine și rău. Adolescentul trebuie să înțeleagă cui slujește și de ce parte se află – de partea lui Dumnezeu ori a celui rău.

Pluraliștii pot să dea din cap și să spună: „Acesta rigori nu sunt necesare”, iar liberaliștii nu se vor cufunda în problemele eticii creștine și nu vor cugeta asupra moralității în societate.

Această problemă este una vastă, iar temelia ei este învățătura despre curăție ca virtute creștină. Însă despre ce curăție poate fi vorba atunci când prin cele mai diverse mijloace de informație în masă se introduce în conștiința omului cultul banilor, iar sufletele ezitante ale tinerilor sunt afundate în vicii și se deprind cu nerușinarea în timpul lecțiilor despre educație sexuală? Elita politică ori nu înțelege acest fapt, ori procedează cu fățarnicie printr-o prezență îndatoritoare la biserică la marile sărbători creștine. Folosește mijloacele de in-

formare în masă pentru a distruge propriul popor; erecii de diferite confesiuni, pe de altă parte, înșală și pierd turma ortodoxă.

Dar ce să spunem despre familie, în particular?

Dacă fiul arată necinstire părinților, dacă i se îngăduie să fie necinstitor, vina este a părinților. Iar cauza comportării lipsite de evlavie a tânărului trebuie căutată în lipsa temerii de Dumnezeu. Omul care nu are frică de Dumnezeu nu se teme nici să-L piardă. Căci fără El e mai simplu: e fără control, fără grijă, fără răspundere, fără să mai ia aminte la ceva – într-un cuvânt, liber și lipsit de îndatoriri. Aceste lipsuri conduc astăzi societatea – și în acest tumult poate cădea și băiatul dintr-o familie ortodoxă, căci a fi *superman* și a nu se mai teme de nimic nu mai este un lucru neobișnuit în ziua de azi.

Mame și tați, să nu se tulbure inimile voastre! Purtarea neevlavioasă a fiului vostru nu trebuie să fie motiv al pierderii dragostei pe care i-o purtați, lăsând loc urii, răutății sau – Doamne, ferește! – a vreunui blestem. Sfinții Părinți ne asigură că satana nu se oprește din atacurile sale asupra omului, ci se retrage doar atunci când vede dragoste. Nu stingeți dragostea creștină față de fiul rătăcitor, rugați-vă pentru el, căci *prin răbdarea voastră vă veți câștiga sufletele voastre...*

Sarcina părinților în această perioadă grea este să nu-l lase pe copil singur, ci să păzească dragostea față de el chiar și atunci când răceala înstrăinării pătrunde în inima sa.

Când vorbim cu el trebuie să dăm dovadă de delicatețe, să nu-l enervăm, observând purtarea lui cea dinafară, cât și latura duhovnicească a sa, și la momentul potrivit să-l îndrumăm să cugete și să ia aminte la purtarea și la faptele lui.

Există multe motive de înstrăinare și de neînțelegere între copii și părinți. De exemplu, la vârsta adolescenței, băiatul se poate socoti om matur înainte de a se observa în el trăsăturile maturizării. Incapabil să se îngrijească de sine însuși, el caută ajutor la ceilalți. Prin aceasta, nu dorește să-și recunoască neputința, însă nestatornicia faptelor sale o îndreptățește prin motive economice, psihologice, morale (cu toate că, uneori, procedează chiar imoral). Interesul pentru școală se pierde, petrecând mai mult timp la computer, mai exact la jocuri pe calculator, la raliuri ori la șah. Pornografia, de asemenea, nu este trecută cu vederea de către adolescent.

Lupta cu dependența de computer este grea, chiar imposibil de dus, mai ales dacă nenorocul face ca acesta să fie cumpărat de copil cu banii câștigați de el (ori, după cum se mai întâmplă, acesta este dăruit de diferiți prieteni și binefăcători ai familiei). Există un singur mod de a acționa radical – a lăsa locuința fără curent electric, scoțând siguranțele. Însă așa ceva e de domeniul fanteziei, aproape o glumă proastă.

Dacă tânărul nu are conștiință, nu vom izbândi, orice am face noi. Modul ateu de educație, cu noțiunile lui materialiste, cum că religia este doar un sistem de superstiții, iar moralitatea – un set de canoane și de obiceiuri și că adevărata desăvârșire a omului constă în știință și

putere, îndreptându-i pe tineri către acestea, închipuind astfel viitorul patriei în strălucitoarea deprindere a științei, nu face altceva decât să îndemne la păcat.

Științele se răspândesc; specializările se înmulțesc; numărul specialiștilor crește – însă sporește și numărul celor care uită de Dumnezeu și de suflet; linia subțire a iubirii de sine schimbă simțământul despre cinste și vrednicia umană; patimile sunt de neînfrânat; voia proprie nu e tăiată niciodată. E limpede că nu sunt educate multe domenii ale sufletului omenesc...

Înțelegând unilateral educația, se atentează asupra dezvoltării sentimentului de apreciere a frumuseții, asupra educației artistice. Acest lucru nu este îndreptățit. În cazul dat, nu se are în vedere un lucru important: să-l faci pe om mai frumos și mai bun e foarte greu, ca și cum ai sculpa o statuie minunată într-o marmură de neprelucrat.

Se propun și alte idealuri – vizibile în marile personaje create de fantezia dramaturgilor, scriitorilor și poezilor și în personalitățile istorice din vremurile mai noi sau mai vechi. Însă în orice mare personalitate istorică ori imaginară au existat și nedesăvârșiri.

Unde se află atunci adevăratul Ideal, care cuprinde în Sine întreaga natură a omului și dezvoltarea sa fără margini, apropiată de toți și accesibilă tuturor, ușor de cunoscut, Care dăruiește tărie celui slab și măreție celui puternic, Care îi atrage pe toți la Sine și tuturor le aduce mulțumire? Unul este acest ideal – Dumnezeuul creștinilor: *Fiiți, dar, voi desăvârșiți, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârșit este* (Mt. 5, 48). El este Adevărul

Însuși, dragostea, bunătatea, curăția, dreptatea, lepădarea de sine, iubirea de osteneală, răbdarea, bărbăția... Și cine va socoti toate desăvârșirile Lui?

Cea mai importantă sarcină a părinților e să trezească în sufletele copiilor interesul (și dacă s-ar putea – năzuința) către El. Însă cât de greu este acest lucru dacă noi înșine ne lepădăm de osteneala duhovnicească! Împovărați de griji, visăm la prăznuirea veșnică și căutăm ca nu cumva cineva să ne tulbure din moșăiala conștiinței noastre.

Viața lăuntrică a tânărului e una tainică. Putem discuta cu el, să-l învățăm, să-l sfătuim. Dar ce se află în sufletul lui nu putem cunoaște, dacă Domnul Însuși nu ne va descoperi. Ne poate lămuri oare în legătură cu acelea care se află în el?

Împotriva influenței noastre rămâne o trăsătură deosebită a omului, care e cea mai mare însușire a sa, dar și cea mai mare piedică în educația părinților – libertatea. Libertatea copilului poate fi constrânsă după dorința noastră – prin viclenie, înșelare –, însă el va înțelege și, văzând că e înșelat, își va pierde orice încredere în noi. Poate fi obligat să facă ce dorim noi, însă ni se va împotrivi lăuntric, iar cele făcute prin constrângere nu le va recunoaște ca ale sale.

Cine poate să pătrundă în sufletul omului și să rânduiască toate în el, să-l conducă să cugete, să dorească și să facă precum gândim noi că e mai bine spre folosul lui? Nimeni, în afară de Dumnezeu, Cel Ce cu-

noaște orice inimă, Deșteptătorul și Cel Ce ia aminte la conștiința noastră.

Dar ce e conștiința? Conform psihologilor, ea e o însușire sufletească, asemenea simțămintelor vieții fizice. Aceasta mărturisește despre așezarea dreaptă, armonioasă, a duhului nostru și despre starea viețuirii lui, atunci când săvârșim binele, și despre tulburarea lui, despre strâmtorarea și suferința sa, atunci când săvârșim răul, asemenea aceloră pe care le simțim în viața trupească și care ne dau un semnal că este frig ori este cald, sau că trupul este bolnav ori sănătos. Taina educației morale constă în păzirea unei conștiințe curate, ce arată adevărata stare a lucrurilor, și în păzirea sufletului de tulburare. *Având cuget curat, ca, tocmai în ceea ce sunteți clevețiți, să iasă de rușine cei ce grăiesc de rău purtarea voastră cea bună întru Hristos* (I Ptr. 3, 16).

Biserica depune mari eforturi în a educa ori a lumina conștiințele fiilor ei, ca ei să știe că doar pe calea virtuții există o viață adevărată și fericire pentru sufletul omenească.

Prin ce sistem de învățământ e cu putință să se introducă aceasta în conștiința oamenilor? Prin nici unul! Aceasta stă însă în puterea Bisericii despre care Creatorul a spus limpede: *...voi zidi Biserica Mea și porțile iadului nu o vor birui* (Mt. 16, 18).

Raționalistii se bazează doar pe o experiență teoretică, iar pedagogii pozitivisti și materialisti nu se pot agăța de ceva asemănător, pentru că judecă în alt sistem al valorilor. Doar cei educați de Biserică au posibilitatea să fie fericiți lăuntric, în ciuda greutăților și a lipsurilor. Ei

au posibilitatea de a se osteni în timpul zilei și cu osârdie a se ruga și a-și ajuta aproapele, a se supune în pace familiei ori prietenilor, iar când se întâmplă vreun necaz, a-și pune nădejdea doar în Domnul. Așadar, ei întotdeauna sunt mulțumiți cu starea lor, nu privesc cu invidie la traiul altora, nu doresc nici măcar în gând bogății străine; neorânduiala, tulburarea, iritarea nu sunt pentru ei...

Sarcina părinților e să stea neclintiți în credință, iar fiul, simțind puterea duhovnicească și tăria lor, mai devreme ori mai târziu va prețui credința înaintea nihilismului și deșertăciunilor lumii. Iar dacă părinții se și roagă fierbinte pentru el, cu ajutorul lui Dumnezeu, acesta se va elibera de lanțurile păcatului și ale satanei, pierzătorului de suflete.

Părinții care întâmpină greutăți cu adolescenții știu ce tensiune presupune părtășia cu aceștia, ce puternică ispită din două părți poate uneori încerca starea în care se săvârșește neascultarea: se începe de la jigniri reciproce, țipete, ajungându-se până la bătaie între cei orbiți de mânie. „Nu trebuie să ne folosim de țipete, nici de alte expresii și mișcări prin care să ne arătăm supărarea ori iritarea, fiind conșienți de prezența lui Dumnezeu. Tonul trebuie să fie calm, să fim conșienți de situația dată”, ne sfătuiește Sfântul Vasile cel Mare. Iar Sfânta Scriptură ne spune limpede: *Nu te grăbi să te întărâți întru duhul tău, pentru că mânia sălășluiește în sânul celor nebuni* (Eccl. 7, 9).

Dacă ne rugăm atunci când ne mâniem ori suntem iritați, ne aflăm plini de ură înaintea lui Dumnezeu.

Prima sarcină care ține de părinți este să păstreze controlul în familie. Dacă nu dorim să împlânzim emoțiile adolescenților noștri cu pace, cele semănate se pot transforma din vânt în furtună ori chiar în uragane ce pot sfărâma corabia familială și arunca pe adolescenți în abisul pieirii duhovnicești.

A doua sarcină e ca părinții să se înțeleagă bine între ei; nu poate unul să surpe cele pe care le zidește celălalt. Nimic nu-l întărește într-atât pe copil pe calea imoralității ca faptul că unul dintre părinți le încuviințează pe cele pe care celălalt i le-a refuzat.

În al treilea rând, nu trebuie ca sufletul părintesc să se umple de răceală (mânie și înstrăinare), ci să se păzească în el căldura și dragostea, adolescentul să nu se simtă marginalizat, străin în familie, izgonit precum o pisică alungată din casă în viscolul nopții.

În sfârșit, nu trebuie să uităm de cele duhovnicești. Binecuvântarea lui Dumnezeu asupra copilului, în educație, ne va convinge că truda și grijile noastre vor fi încununuate de izbândă. Rugați-vă pentru fiul vostru pentru care vă nevoiți și nu uitați, taților, să le amintiți:

*Fiul meu, ascultă-mă:
Nu te deda patimilor
Și smintelilor
Și, păzindu-ți curăția ta,*

Năzuiește către Dumnezeu

Fără să te gândești la cele necurate.

Fii întotdeauna treaz cu mintea ta

Și nu te înălța,

Nu te iuți în faptele tale,

Nu cădea întru deșertăciune.

Roagă-te. Și, mai mult, te căiește!

Femei și mame, luați aminte: nu există rugăciune mai puternică decât rugăciunea maicii pentru copilul ei!

Se spune: „Fiecare roadă la vremea sa.” Însă dacă vremea este scurtă? Dacă roada nu a primit hrana necesară la timpul potrivit – ce vom face atunci? Să nu ne punem nădejdea numai în ajutorul lui Dumnezeu, ci să ne ostenim și noi, să ne rugăm; să ne rugăm și să trudim. Să ne smerim luând vina asupra noastră, să nu aruncăm povara păcatelor noastre asupra altcuiva, căci Dumnezeu vede totul!...